

ahlefeldt
&
nansen

Ahlefeldt & Nansen

Om projektet:

Nansen & Ahlefeldt var samtidige og må have mødt hinanden under Københavns belejring i slutningen af 1650'erne, hvor de begge deltog i ledelsen af byens forsvar. Hvad de har talt om, kan man kun gætte sig til og det gør forfatteren gerne. Han mener, at de to gamle krigere, havde en plan om et fælles mål, som Karl Gustavkrigen forhindrede dem i at føre ud i livet. Han lader dem genopstå, i et dokudrama, hvor de to gamle strateger lægger en plan for at markedsføre to gader, hvilket de er i deres gode ret til, eftersom de har lagt deres gode navn og rygte til. Lay outet, er kun vejledende, illustrationerne bliver tegninger og kommentarer ved vignetterne, vil ændre sig derefter.

Disposition:

Titel:	Ahlefeldt & Nansen
1. Afsnit	Indledning
2. Afsnit:	Det første møde
3. Afsnit:	I kampens hede
4. Afsnit:	Det sidste farvel
5. Afsnit:	Ahlefeldt & Nansen genopstår
6. Afsnit:	En tur i gaden

I den nordlige ende af Ahlefeldtsgade, hvor Kulturhuset i Indre By ligger, bor der ikke mange sjæle. Gaden har ikke nogen naturlig forbindelse til resten af Ahlefeldtsgade. Det er som om et jordskælv har forrykket de to gader af samme navn, der hvor de krydses af Nansensgade. Strengt taget, så er denne nordlige blindtarm ikke en rigtig gade, men en plads. Når man kigger ned ad Ahlefeldtsgade, fra Nørre Farimagsgade, glor man lige ind i en husblok, dér, hvor der skulle have været frit udsyn til søen i den anden ende. Ganske vist gennem noget tremmeværk i noget murværk. I virkeligheden ville det være naturligt, hvis man inddrog gadestumpen i Nansensgade, med pladsen, ned mod søen. Den del af den, der starter, ved det, som beboerne populært kalder for Torvet.

Karl X Gustav blev Sveriges konge, da den svenske Dronning Christina konverterede til katolicismen og abdicerede. Vores Frederik d. III havde meldt krig imod Karl, men tabte i første omgang.

Bornholm (som øboerne selv havde foræret kronen efter en opstand) og Skåne, Halland samt Blekinge, var kommet på svenske hænder, ved Freden i Roskilde.

Men det var bare ikke nok for Karl og, af lutter utilfredshed, åbnede han krigen igen. København og Danmark skulle falde, en gang for alle, koste hvad det ville.

Kjøbenhavns Omnibus Kompagni byggede den første remise i Ahlefeldtsgade. Den stod færdig i 1895 og enden af gaden blev lukket for offentlig adgang. Den nuværende indgang, fra søsiden, befinder sig i en af hvælvingerne i stemmuren for enden af gaden, og den virker stadig ugæstfri, med jernbomme og gitterværk. Man kunne ønske sig, at hele pladsen foran kulturhuset kunne udnyttes bedre, med en mere tidsvarende tumleplads for kvarterets unger. En cafépavillon, med en skyggefuld lund, ville være en indlysende mulighed for at skabe det samme liv på pladsen, som kendetegner resten af Nansensgade med dens mange caféer og specialbutikker.

Hvordan den stenrige flensborger og Storkøbmand, Københavns Borgmester, Hans Nansen, (1598 -1667) og Holsteneren General Claus Ahlefeldt (1614 - 1674), som gaderne er opkaldt efter, er havnet i dette skæbnefællesskab i det hinsides, skyldes magistratens visdom og historiske indsigt.

Nansen: - Svensken er gået i Land ved Korsør og er på vej over Valbybakken -

Ahlefeldt: - Jeg har hørt derom. Hør, Nansen, vi bør tale sammen ved lejlighed, når alt dette er overstået, og Den barmhjertige Gud vil se i nåde til os, at vi kommer ud i den rigtige Ende af denne misere -

De to herrer talte samme sprog og deres samtale kunne have fundet sted ved bastionen på Nørrevold, engang i august, i det Herrens År 1658 og det gjorde den måske osse. Bastionen lå omtrent der, hvor Zahles Skole & Seminarium nu ligger, den fik navn efter kaptajn, senere general Claus Ahlefeldt. Ahlefeldts Bastion.

Remisen blev opført af Københavns Omnibus Kompagni i 1895. De fusionerede, før det var moderne, med De københavnske Sporveje i 1898. Sporvejene forvaltede hest omnibusserne i Ahlefeldtsgade remise og hestesporvognene, linie 11, Nørregadelinien, havde osse til huse i remisen.

Kommunen overtog driften af Københavns Sporveje i 1911. Sporvognene kørte til 1915 og hest omnibusserne indtil 1917, derefter ombyggedes remisen, til ren omnibusdrift.

I 1965 nedlagde kommunen remisen i Ahlefeldtsgade og det eneste der står tilbage, af anlægget, er selve garagen, som nu er Indre By

Lennart Torstensson, svensk Feltmarskal, førte krig imod Danmark fra 1643- 45. Han syntes, at Karl Gustav fortjente at få sin egen krig, da han selv trak sig tilbage. Marskallen var syg og nedbrudt, efter at have ført sin egen krig. Uden krigserklæring, tog han Christian d. Fjerde på sengen og jyderne med storm.

Torstensson var sikker på at Karl Gusrav var det rigtige valg. Han havde selv oplært Karl i krigens ædle kunst, og noget skulle denne uddannelse jo bruges til, hvis ikke det skulle være skønne, spildte kræfter.

Nansen og Ahlefeldt havde hver deres krig at kæmpe under den samme fane, men burde, politisk set, have været modstandere. Nansen kæmpede for borgerskabets rettigheder og ledede en igangværende, ublodig revolution imod aristokratiet med kongens velsignelse, ellers var det nok aldrig gået. Baggrunden var, at Hovedstadens borgere ville have noget til gengæld for at ofre liv og lemmer, i de evindelige skærmydsler med, først Christian d. 4's, og nu Fredrik d. 3dies arvefjende, Svensken. Han hed i øvrigt Karl X Gustav og blev i folkemunde kaldt for Krigerkongen, fordi han var en meget aktiv kriger. Datidens største og en af de tapreste. Han var endnu ikke blevet valgt til konge, da Feltmarskal Torstensson valgte ham til sin arvtager.

Torstenssonskrigen erklærede den gode Marskal aldrig, hvilket stred imod konventionerne for god krigsførelse. Han gjorde sig uvenner med Christian d. 4. over, hvor meget den danske konge skulle have i lommepege. Indtægterne fra Øresundstolden gik nemlig direkte i kongens private lommer. Måske var det hans grådighed der isolerede ham, for han stod uden allierede, da Svensken slog til uden varsel. Hollænderne var lige så trætte af tolden og gik med Torstensson.

Det var anderledes med Karl, han meldte nærmest krig imod alt og alle. Mærkeligt nok blev hans egen krig, Karl Gustavkrigen, erklæret af Danmark og meldt ud af Frederik d. 3die. Frederiks overmod var til at få øje på. Denne konge, der foretrak at dø i sin rede, stod overfor en af alle tiders, suverænt største hærførere.

Vores Frederik stod med en utrænnet bondehær på omkring 15.000 mand, som han for en sikkerheds skyld havde bevæbnet til tænderne og desuden rådede han over et antal regulære tropper. 3000 af dem og omkring 3500 i borgervæbningen, befandt sig i Hovedstaden. Foran dem stod en hær, der talte 44.000 fodfolk og 1200 ryttere. Frederiks held var, at Karl var så forslugen en kriger, at han gabte over mere end han kunne tygge. Den svenske konge havde nok om ørerne og blev fortrængt fra alle sider og da hans

utallige fjender endelig rottede sig sammen imod ham, fortrak han til Danmark, hvor han byggede sin egen by. Carlstad, hed den og den lå på Brønshøj Bakke. Der forberedte han Stormen på København.

Hans Nansen havde ikke den samme militære baggrund som Karl, men han var løsningernes mand og havde fat i den lange ende i sin egen krig. Det lykkedes ham at få en skriftlig garanti for en række privilegier til sine borgere. Greverne i Rigets Råd blev skåret ned til menneskestørrelse, efter at de havde sikret Frederiks arvefølge. De håbede at få noget til gengæld, men det fik de ikke. Frederik, derimod, fik frit valg på alle hylder og kunne senere indføre sit eget enevælde ved sit eget statskup.

Nørre Port, indenfor volden. Ørstedsparken var en del af voldanlægget, opkaldt efter H.C, som mest er kendt for, at opdage elektromagnetismen ved et tilfælde.

Botanisk Have og Østre anlæg, var en del af voldanlægget, ligesom Tivolisøen var en del af voldgraven. Christianhavns vold, og Kastellet, er det eneste, der er tilbage af det gamle Voldanlæg.

I 1857, efter en koleraepidemi, blev Volden sløjfet og der måtte nu bygges udenfor på den demarkerede zone.

Mens Nansen mobiliserede bevæbningen af bønder, håndværkere, kræmmersvende og andre gode borgere, deltog Ahlefeldt i ledelsen af forsvaret under kommandant, Hans Schack. Nogen har sagt, at Ahlefeldt gik forrest i kampen med sin hellebard fra sin egen bastion. Det skal nok passe, den tids krigsførelse var så skræmmende, rå og blodig, at der har været brug for opmuntrende helte og Ahlefeldt foregik gerne andre med et godt eksempel

Det danske efterretningsvæsen hjalp Ahlefeldt og Nansen til overblikket. Nogle dygtige danske spioner havde været på forkant med begivenhederne fra starten af krigen og svenskerne har ikke haft det nemt. Under et par skinmanøvre på Christianshavn og ved Slotsholmen, havde de i panik efterladt nogle storbroer.

- Ahlefeldt: - Grüß Gott, min gode Nansen, Gud har hørt vore bønner -
 Nansen: - Lykken står den kække bi, General -
 Ahlefeldt: - Svenskens Stormbroer er 16 Fod på den lange led. Nu kan vi koncentrere

Ved Stormen på København 11. februar 1659, ventede der svenskerne en varm

velkomst. 300 kanoner og morterer mødte svenskerne. Forunden regulære tropper, kæmpede byens borgere med musketter, luntebøsser, møggreb, morgenstjerner, økser, høtyve, kogende vand og tjære.

Nansen:

vores forsvar, der, hvor Vågerne er mindre end 16 Fod. Kun få Steder er Isen farbar og Hollandske Matroser, har udvidet Vågerne. Sine Steder til over 40 Fod -

- I tænker altså, at vi kommer ud i den rigtige ende, af denne ulyksalige Belejring? -

Ahlefeldt:

- Der er trods alt håb, Hr. Borgmester og Eders indsats vil ikke være uden

Nansen:

betydning for udfaldet -

- Et enkelt Slag vinder dog ingen Krig. Vi bør sætte vores lid til den Gode Gud.og vores egen Lykke. Den hele Krig har været halsløs gerning fra første færd -

Ahlefeldt:

- Den Gode Gud, Javel. Brandenburg, Østrig, Polen, vore egne evner og den Hollandske Flåde, som nyligt har undsat os. Alle er de Karls Fjender.

Svenskekongen kæmper på for mange fronter. Netop i denne stund gælder det vores. Svensken har forladt deres Lejre på Brønshøj og Utterslev.

Uvejret er over os før end vi aner -

Nansen:

- De væbnede Borgere er på deres Stationer. Vi mødes atter, om Gud vil -

Ahlefeldt:

- Far da vel -

Snaregade.

Under den store storm på voldene i februar 1659 blev svenskerne drevet tilbage med uhyggelige tab til følge, mens kun 30 københavnere gik til. Siden blev de fleste krigshandlinger forlagt til Fyn og Jylland, hvor svenskerne måtte bide i græsset overfor danskerne og deres allierede. Der var flest af de sidste, men København forblev ubesejret og belejret, indtil Karl døde, træt, mørbanket gul og blåå af sit livs mange kampe. Han levede for stærkt og døde ung i en alder af 38 år, nøjagtigt et år efter Stormen på København.

Karl X Gustavs femårige søn bad så mindeligt om fred og engang i maj 1660 blev den underskrevet. Bornholm kom igen på danske hænder og svenskerne måtte afstå dele af Norge, som de havde annekteret. Krigen havde været en dyr affære for Danmark og tabet af Skåne, Halland og Blekinge gjorde kun det hele værre.

På en adresse i Kongens gamle by bag voldene, mødtes to mænd et stykke tid efter, at freden var underskrevet og livet i Hovedstaden nærmede sig det normale. Begivenhederne havde på mange måder overhalet dem og deres møde fik en anden drejning end nogen af dem havde forstillet sig. Ikke sådan forstået, at de ikke havde noget at snakke om, tværtimod. Den gode punch var ikke nødvendig for at få stemmebåndene på gлед, men bidrog til hyggen i det

Hans Nanses Gård lå i Snaregade. Han var lidt af en bogorm og læsehest. Desværre gik hans store bibliotek til, i 1679, under en brand. og selv gik han til i november 1667. Han blev begravet i Helligaand Kirke, som han holdt meget af og hvor han var kommet meget i livet.

Hans Nansen

Kong Frederik den Tredie af Danmark, tidligere ærkebisp af Bremen, var Christian den Fjerdes anden ægte søn i arverækken. Den første døde af druk og skørlevned.

Frederik arvede sin fars had til Svensken og begge havde problemer med rigsråderne. For at lette administrationen, indførte Frederik enevældet.

Han tugtede adelen og den tugtede børnene. Der skulle gå 200 år, med træhest, hoveri, hån og stavnsbånd. før det blev bedre tider for dem, der fyldte landets fadebure.

store bibliotek, der var indrettet i en tilbygning til Nansens gård i Snaregade. Samtalen havde stået på et stykke tid og handlede, naturligt nok, om begivenhederne under stormen på København. Efter en eftertænksom pause henvender Ahlefeldt sig til Nansen.

- Vi red da, trods alt Stormen af, imod den største Overmagt. Det kan vi, med rette, være stolte af -
- Stolthed har ingen reddet og jeg tror, at mit eget Hovmod vil bringe svare Ulykker ned over mit usalige Hovede. Jeg spørger stundom mig selv om vi kom ud af den hele Hurlumhej på rette vis, og om jeg ikke skulle være blevet ved min Læst -
- I er ingen noget skyldig og Kongen har kun lovord til overs for Eders indsats -
- Det får gerne være, at Borgerne har taget Adelens plads og nyder Monarkens Gunst, men der er dog ingen mening i, at den ene Part skal bekoste den andens Velfærd og tabe alt derved -
- Næppe heller, men I har ingen skyld deri. Det var dog aldrig Eders plan, at det skulle komme dertil. Alverdens Rævepelse har iført sig Påfuglefjer og puster sig op i Kongens nærhed -
- Det er sandt nok. Sådan taler jeg stundom til mit eget Alter Ego, når jeg ellers har stunder dertil. Men jeg var dog den Spillemand, der åbnede Ballet -
- Roskildefreden stemte ikke Kongen mildt, og, dog ej heller Eders Instrument, men den ramte en dårlig Streng i Monarkens Hjerte. Tænk derfor intet ilde om Eders eget Selv -

Nansen hev i en anden streng, med en klokke i den anden ende og og en af gårdens unge piger kommer ind gennem havedøren. Uanset stand, havde kvinderne fat i den lange ende hjemme hos Nansen. Han var en gavmild Herre, men havde på det sidste tillagt sig den

uvane, at vrisse ad kvindfolket. Hende her lignede et stort spørgsmålstegn, med armene over kors og hovedet rettet en smule skråt nedad imod bagbord. Hendes øjnes linser er indstillet på noget der ligner uendeligt.

- Nansen: - Sig til Sophie, at det er tid at servere og at Ahlefeldt spiser med -
- Fruentimmeret: - Javel Hr Borgmester, men det varer nok en stund. Om I vorverts havde adviseret -
- Nansen: - Det har ingen hast, vi går jo dog ingen Steder hen -

Efter middagen trak de to herrer sig igen tilbage til biblioteket. Nansen lagde ud:

- Nu er der endelig ro i Lejren og styr på Tropperne, lieber Ahlefeldt og vi er udenfor Fruentimmeres rænker og kaglerier -
- Kvinder er dog, trods alt, en velsignelse og ofte Soldatens eneste trøst, kære Nansen -
- I ville mig noget, Ahlefeldt, da vi første gang mødtes på Bastionen? -
- Meget har ændret sig siden, således også de store spørgsmål. Et Forbund mellem Borgere og Adel lå mig stærkt på sinde hin dag. Dog, det fik Karl forpurret og med Frederiks hjælp, Guds Død. I denne stund gives Stænderne og Borgernes Repræsentanter ingen nævneværdig Magt eller Muligheder. De nyder kun Smulerne fra Monarkens overdådige Bord. En enevældig Konge, har Djævelens skabt -
- Og jeg var hans villige Redskab -
- Jeg forlader Hovedstaden ved daggry og drager ad Holsten til. Jeg har intet mere at udrette i Kongens By, andet end at tage afsked med Eder og takke for Eders indsats og gode venskab -
- Det glæder mig lieber Ahlefeldt. Borgernes lige stilling, høj som lav, ligger nu ud i al Fremtid og jeg undrer om det bliver nogen af

sig med en af Christian d. 4.s døtre (med Vibeke Kruse), Elisabeth Sophie. Som alle hans andre uægte børn, fik hun efternavnet Gyldenløve.

Claus var den eneste svigersøn som kongen turde stole på. De andre, Ulfeldt, Zehested og Prentz, gav ham kun grå hår i hovedet og ondt i hovedet.

Ahlefeldt gik forrest i kampen, da svenskerne satte det store angreb ind mod København. Det siges at han "stack i Stormen dend første Svenske, som kom på Volden". Den hellebard han brugte, ved den lejlighed, hænger i Oldnordisk Samling på Nationalmuseet, hvor der er udsigt til Stormgade.

os forundt, at opleve bedre Stunder. Selv føler jeg alderens tyngde, som et Blyåb om mine stakkels Skuldre. Under andre omstændigheder kunne vi have udrettet mere, men det gavner ingen at tænke derpå -

- Nej. Nu gælder det de nære Ting -

Det blev sent før Ahlefeldt og Nansen tog endelig afsked og de mødtes aldrig senere i livet.

Nansen havde det ikke så godt. Han havde trukket sig tilbage til privatlivets ufred, før han mødtes med Ahlefeldt denne sidste gang. Årsagen til Nansens retræte skyldtes livsvarige tømmermænd, som han havde erhvervet sig under festlighederne på Københavns Slot i forbindelse med fredsslutningen. Kongen havde drukket ham på pelsen i en sådan grad, at han aldrig rigtigt kom sig. Det var derfor at han gik og vrissede.

Ahlefeldts retræte til privatlivet blev til gengæld kortvarig. Der lå mange kongelige opgaver og ventede på ham. Frederik havde brug for ham, fordi han var en mand, der holdt hvad han lovede. I modsætning til andre af kronens betroede mænd skabte han ikke flere problemer end han kunne løse.

Hvad Ahlefeldt og Nansen ville have tænkt om vores tidsalder er ikke godt at vide, men det kan vi heldigvis finde ud af. Man møder mange hippe, aparte og interessante karakterer i Nansen og Ahlefeldts gader. Beboere og folk, der kommer her fra nær og fjern, er tolerante mennesker. Ingen ville bide mærke i to mænd, der ser ud som om, at tøjet ikke klæder dem. De taler et kaudervælsk af den anden verden og vi oversætter dem herefter, så almindelige mennesker kan forstå hvad de siger. Hvis ellers deres tale ikke drukner i den almindelige, evindelige, bankerå larm i caféen på hjørnet af Ahlefeldtsgade og Nansensgade, hvor de har bænket sig.

Nansen: - Man skulle tro at fanden var løs,

Jean Yves hyggelige Café Bankerådet giver på mange måder andre franske cafeer i byen baghjul. Konceptet er løbende under udvikling og caféen er velbekvindt. Kaffen er god og ventetiden til at overse.

Madstilen er international, selv om en vis Nansen, og Ahlefeldt, nok havde sat pris på et par rundtenommer, med sul på fedt.

- Ahlefeldt: - sådan som de unge borgere larmer -
 - Sandt nok. Bortset fra det, så trak du nu alligevel det længste strå -
- Nansen: - Hvordan det? -
- Ahlefeldt: - Kvindfolkene ser bedre ud i din gade, der er mange interessante ting at kaste et øje efter -
- Nansen: - Du tænker som en landsknægt, der lige har fået sold, Claus, men hvorom alting er, så siger folk i min gade, at varepriserne dér er yderst konkurrencedygtige. Du kan købe ting her, som du ikke kan få andre steder. Varerne er af bedste kvalitet, selv om de i mange tilfælde, har været brugt før. Tænk, at kunne sælge den samme vare flere gange -
- Ahlefeldt: - Sådan taler en rigtig kræmmer. Du ved jo noget om handel med al den kolonial du fik skrabet sammen i dit Islandske Kompagni og ved dine andre eventyr -
- Nansen: - Din gade er nu heller ikke så tosset, den trænger bare til en kalfatring og en kærlig entreprenant hånd i enden, udenfor din Kulturremise -
- Ahlefeldt: - Kulturhus, kalder de det -
 - Lad os gå en tur -
- Nansen: - Ingen dårlig idé. Jeg har set en lille knejpe, Stjernen, lidt længere nede ad min gade. Et rigtigt lille Vandhul, helt efter mit hjerte. Måske kan vi få os en fedtemad med Grever og en dram -
- Ahlefeldt: - Jeg tænkte nu mere på at strække benene og ikke så meget på at bøje armen, selv om der nok bliver rig lejlighed til det. Det er jo din egen gadefest i dag.

FORTSÆTTES:

De gamle spørgsmål foretager herefter en tur i kvarteret, mødes og taler med beboere og næringsdrivende, der hermed markedsføres og bidrager med deres egen historie.